

KRAJOBRAZ PRIORYTETOWY WROCŁAW - STARE MIASTO

02-318.52-60

Audyt krajobrazowy
Województwa Dolnośląskiego

fot. M.Lubański, DBGiTR we Wrocławiu

AUDYT
KRAJOBRAZOWY

INSTYTUT
ROZWOJU
TERYTORIALNEGO

DOLNY
ŚLĄSK

INSTYTUT ROZWOJU TERYTORIALNEGO

ul. J. Wł. Dawida 1A

50-527 Wrocław

www.irt.wroc.pl

tel. +48 71 374 95 00

Dyrektor:

Maciej Zathey

Zastępcy Dyrektora:

Agnieszka Wałęga

Przemysław Malczewski

Zespół autorski:

Justyna Bartczak

Jan Blachowski

Marzenna Halicka-Borucka

Katarzyna Lisiewicz

Anna Pichlińska (Pastucha)

Ilona Szarapo

Małgorzata Wolańska

Marta Wołowicz

Dariusz Zięba

Współpraca:

Dolnośląskie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych we Wrocławiu

Dolnośląski Zespół Parków Krajobrazowych

Geodeta Województwa - Wydział Geodezji i Kartografii

Karkonoski Park Narodowy

Park Narodowy Gór Stołowych

Rada Naukowa Geoparku UNESCO Kraina Wygasłych Wulkanów

Autorzy zdjęć:

Dolnośląski Zespół Parków Krajobrazowych

Instytut Rozwoju Terytorialnego

Karkonoski Park Narodowy

Park Narodowy Gór Stołowych

AdobeStock

Dolnośląskie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych we Wrocławiu

zdjęcia i opracowanie: Mateusz Lubański

zdjęcia: Bartłomiej Rycerz

Karol Szeremeta

Marek Śliwowski

Damian Ziębicki

ISBN:

Projekt przygotowany do opiniowania.

lipiec 2024r.

AUDYT KRAJOBRAZOWY DLA WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO
DOFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW

Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu

AUDYT KRAJOBRAZOWY jest dokumentem wspierającym prowadzenie polityki krajobrazowej w województwie. Ma służyć zapewnieniu ochrony i kształtowaniu krajobrazu w procesie planowania przestrzennego.

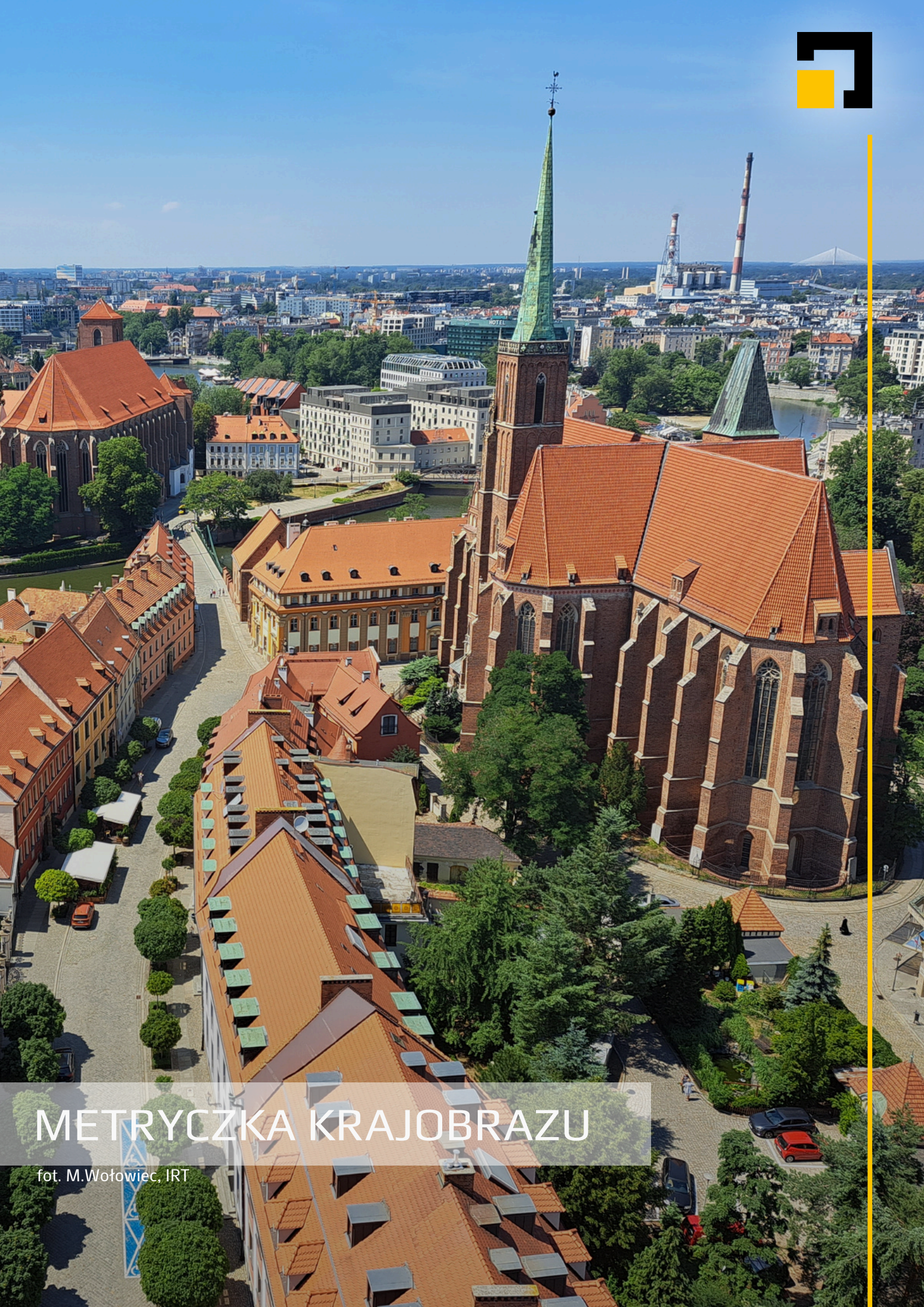
Dokument sporządza samorząd województwa na podstawie ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, zgodnie z metodyką określoną w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 11 stycznia 2019 r. w sprawie sporządzania audytów krajobrazowych.

W audycie krajobrazowym identyfikuje się krajobrazy występujące na obszarze województwa, określa ich cechy charakterystyczne oraz dokonuje oceny ich wartości.

Dla krajobrazów najcenniejszych (tzw. priorytetowych) oraz obszarów objętych ochroną prawną formułuje się rekomendacje i wnioski dotyczące kształtowania i ochrony krajobrazów - ich wartości przyrodniczych, kulturowych, historycznych, estetyczno-widokowych, a także architektonicznych oraz urbanistycznych i ruralistycznych.

Niniejszy zeszyt, opracowany dla krajobrazu priorytetowego, zawiera:

- metryczkę z podstawowymi informacjami o krajobrazie,
- kartę oceny krajobrazu z opisem fizjonomii, walorów przyrodniczych i kulturowych oraz cech charakterystycznych krajobrazu,
- zagrożenia dla możliwości zachowania wartości krajobrazu,
- rekomendacje i wnioski dotyczące kształtowania i ochrony krajobrazu.

METRYCZKA KRAJOBRAZU

fot. M.Wołowicz, IRT

Metryczka ogólna krajobrazu

Kod krajobrazu	02-318.52-60	
Położenie administracyjne	Gmina Wrocław	
Data opracowania zidentyfikowanego krajobrazu	27.04.2021 r.	
Typ, podtyp krajobrazu	wielkomiejskie	10a - zespoły urbanistyczne o zachowanych założeniach historycznych
Typ rzeźby terenu	2A - równinny	
Kod mezoregionu	318.52	
Nazwa mezoregionu	Pradolina Wrocławska	
Typ krajobrazu naturalnego	1-2-1 peryglacjalne równinne	
Kod podokręgu geobotanicznego	B.5.1.d B.5.1.h B.5.1.c	
Nazwa podokręgu geobotanicznego	Doliny Odry "Oława - Wrocław (205-254 km)" Wrocławski Doliny Odry "Wrocław - Lubiąż (254-315 km)"	
Typ krajobrazu roślinności potencjalnej	Nadrzeczny łąg jesionowo-wiązowy	
Kod regionu historyczno - kulturowego	I.D.7	
Typ regionu historyczno - kulturowego	Ziemia Wrocławska	

kod krajobrazu: 02-318.52-60

typ krajobrazu: wielkomiejskie

podtyp krajobrazu: zespoły urbanistyczne o zachowanych założeniach historycznych

mezoregion: Pradolina Wrocławska

Fot. M.Lubański, DBGiR we Wrocławiu 29.06.2023 r. 51.112540, 17.043051

Fot. M.Wołowiec, IRT 04.05.2022 r. 51.105384, 17.029251

Fot. M.Wołowiec, IRT 04.05.2022 r. 51.109631, 17.030853

KARTA OCENY KRAJOBRAZU

fot. M. Wołowiec, IRT

Karta Oceny Krajobrazu

Typ krajobrazu	wielkomiejskie	
Podtyp krajobrazu	10a - zespoły urbanistyczne o zachowanych założeniach historycznych	
Data oceny	24.09.2021 r.	
Autorzy oceny	I. Szarapo, J. Bartczak, J. Blachowski, K. Lisiewicz, M. Halicka-Borucka, A. Pastucha, M. Wolańska, M. Wołowicz, D. Zięba	
	Stan zachowania lub wykształcenia	Wskazania do typowania krajobrazu priorytetowego
Cechy analityczne – charakterystyczne typologicznie		
A1f	II	NIE
A6a	II	NIE
B7a	I	TAK
B9a	II	NIE
B9c	II	NIE
Cechy analityczne - unikatowe		
Krajobraz priorytetowy ze względu na unikatowość występowania podtypu w województwie.		
Cechy syntetyczne		
Tradycja	III	NIE

Wskazanie krajobrazu priorytetowego

Kryteria wskazania krajobrazu priorytetowego	Unikatowość występowania	Reprezentatywność	Dotychczasowa ochrona prawna	Ważność krajobrazu
	TAK	NIE	NIE	NIE

Walory przyrodnicze

- a) Pomniki przyrody: w obrębie krajobrazu priorytetowego występują łącznie 52 pomniki przyrody, które są zlokalizowane w obrębie terenów zielonych (parków i zieleńców) na terenie Wrocławia, w tym, m.in.:
- w obrębie Parku J. Słowackiego grupa 10 platanów klonolistnych *Platanus xacerifolia* (*Platanus hispanica*);
 - w obrębie ogrodu botanicznego Uniwersytetu Wrocławskiego kilkadziesiąt okazów drzew, w tym: cis pospolity (*Taxus baccata*), skrzydłorzech kaukaski (*Pterocarya fraxinifolia*), Miłorząb dwukłapowy (Miłorząb chiński, Miłorząb dwudzielnny - *Ginkgo biloba*), Tulipanowiec amerykański (*Liriodendron tulipifera*), Dąb szypułkowy - *Quercus robur*, Buk pospolity (Buk zwyczajny *Fagus sylvatica*) i inne;
 - w obrębie Parku Mikołaja Kopernika: Miłorząb dwukłapowy (Miłorząb chiński, Miłorząb dwudzielnny - *Ginkgo biloba*) i Wiązowiec zachodni (*Celtis occidentalis*).
- b) Przez krajobraz priorytetowy przepływają główne rzeki:
- Odra śródmiejska – w granicach krajobrazu priorytetowego Odra śródmiejska dzieli się na dwie odnogi (Odra północna i Odra południowa) rozdzielone Wyspą Piasek. Rzeka przepływa przez ściśle centrum miasta i jest w całości skanalizowana (wysokie nabrzeża, jazy, śluzy), co w znacznym stopniu ogranicza w tym miejscu jej rolę jako głównej osi ekologicznej miasta.

Walory kulturowe

Obiekty wpisane do rejestru zabytków nieruchomych¹:

- a) Zespół urbanistyczny Starego Miasta, XIII-XIX, nr rej.: 196 z 15.02.1962 oraz A/1580/212 z 12.05.1967
- b) Zespół urbanistyczny Ostrowia Tumskiego i wysp: Piaskowej, Bielarskiej, Słodowej i Tumskiej, nr rej.: 195 z 15.02.1962 oraz A/678/213 z 12.05.1967
- c) Rynek – blok zachodni – strefa podziemia, nr rej.: A/1574/348/Wm z 21.01.1977
- d) Teren d. opactwa benedyktyńskiego na Ołbinie, nr rej.: A/5290/214 z 12.05.1967
- e) Układ urbanistyczny Przedmieścia Oławskiego, XIII-XIX, nr rej.: 538/A/05 z 20.06.2005
- f) Katedra pw. św. Jana Chrzciciela, pl. Katedralny, XIII-XIX, po 1945, nr rej.: A/5352/2 z 25.11.1947 oraz 42 z 26.10.1961
- g) Kościół pw. Bożego Ciała, ul. Świdnicka, 2 ćw. XV, nr rej.: 13 z 27.11.1947 oraz A/289/19 z 23.10.1961
- h) Kościół par. pw. św. Wacława, Stanisława i Doroty, pl. Franciszkański, 1351-XVIII, nr rej.: 14 z 27.11.1947 oraz A/292/90 z 12.02.1962
- i) Kościół pw. św. Elżbiety (garnizonowy), ul. św. Mikołaja, XII-XV, nr rej.: A/1300/25 z 26.11.1947 i z 23.10.1962
- j) Kościół pw. św. Idziego, pl. Katedralny, 1 poł. XIII, po 1953, nr rej.: A/1301/28 z 26.11.1947 i z 25.10.1961
- k) Kościół pw. Świętego Krzyża, pl. Kościelny, XII-XIV, nr rej.: 7 z 26.11.1947 oraz A/5256/44 z 25.01.1962
- l) Kościół pw. św. Łazarza, ul. Traugutta 541 poł. XIV, XV, nr rej.: 28 z 29.11.1947 oraz A/425/75 z 6.02.1962
- m) Kościół pw. św. Marcina, ul. św. Marcina, XIII, 1958-68, nr rej.: 5 z 26.11.1947 oraz A/428/81 z 6.02.1962
- n) Kościół par. pw. św. Marii Magdaleny, ob. katedra polsko-katolicka, ul. Szewska, 1342-60, po 1945, nr rej.: 24 z 28.11.1947, nr rej.: A/431/84 z 6.02.1962
- o) Kościół pw. św. Maurycego, ul. Traugutta, 2 poł. XIII, 1723, 1897-99, nr rej.: 19 z 29.11.1947 oraz A/426/86 z 6.02.1962
- p) Kościół pw. św. Piotra i Pawła, ul. Katedralna 4, XV, XX, nr rej.: 4 z 25.11.1947 oraz A/432/192 z 15.02.1962
- q) Zespół klasztorny augustianek, ul. św. Jadwigi 12, k. XIII, XVII, 1945:
 - kościół pw. św. Anny (św. Jakuba), ob. cerkiew prawosławna pw. św. Cyryla i Metodego, nr rej.: 3 z 25.11.1947 oraz A/287/13 z 23.10.1961
 - klasztor, nr rej.: A/ 432/12 z 29.07.1961
- r) Zespół klasztorny augustianów „Na Piasku”, ul. Św. Jadwigi 3/4, 2 poł. XII-XVIII, po 1945:
 - kościół pw. NMP, nr rej.: A/430/82 z 6.02.1962
 - klasztor, ob. Biblioteka Uniwersytecka, nr rej.: A/5298/35 z 26.10.1961
- s) Zespół klasztorny bernardynów, ul. Bernardyńska 5:
 - kościół pw. św. Bernarda, nr rej.: A/1298/16 z 28.11.1947 i z 23.10.1961
 - klasztor, ob. muzeum, nr rej.: A/1299/17 z 8.11.1958 i z 23.10.1961
- t) Zespół klasztorny bonifratrów, ul. Traugutta 57, 1714, XIX:
 - kościół pw. Świętej Trójcy, nr rej.: A/5351/20 z 29.11.1947 oraz 20 z 23.10.1961
 - klasztor, ob. klinika neurologiczna, nr rej.: A/5302/21 z 23.10.1961
- u) Zespół klasztorny siostr Dobrego Pasterza, pl. Grunwaldzki 3, 3abc, nr rej.: 206/A/03/1-4 z 26.09.2003:

¹ Na podstawie wykazu zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków – stan na 30 czerwca 2023 r. w: <https://nid.pl/zasoby/rejestr-zabytkow-zasoby/>

- kościół, ob. par. pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa, 1885
- plebania, po 1880
- budynek klasztorny „Nazareth”, ob. salezjanów, 1903-12, 1924
- budynek klasztorny „Josefhaus”, ob. sióstr miłosierdzia, po 1880
- v) Zespół klasztorny dominikanek, ul. św. Katarzyny 18 / Purkyniego 1, 2 poł. XIV-XVIII, po 1945:
 - kościół pw. św. Katarzyny, nr rej.: 16 z 28.11.1947 oraz A/5449/43 z 25.01.1962
 - dawny klasztor, nr rej.: A/5303/9 z 19.07.1961
- w) Zespół klasztorny dominikanów, pl. Dominikański, 1226-XVIII, 1945:
 - kościół pw. św. Wojciecha, nr rej.: 15 z 28.11.1947; D/1 z 17.02.1960 oraz A/239/165 z 15.02.1962
 - refektarz w skrzydle klasztorным, nr rej.: 292 z 30.01.1952 oraz A/240/24 z 23.10.1961
- x) Zespół klasztorny jezuitów, pl. Uniwersytecki:
 - kościół pw. Imienia Jezus, 1689-98, nr rej.: 9 z 26.11.1947 oraz A/290/85 z 6.02.1962
 - kolegium jezuickie, ob. Uniwersytet, 1726-32, XX, nr rej.: 35 z 29.03.1949 oraz A/2903/163 z 15.02.1962
- y) Zespół klasztorny klarysek, pl. Nankiera 16, XIII-XVII, po 1945, nr rej.: 22 z 28.11.1947:
 - kościół z kaplicą św. Jadwigi, nr rej.: A/3142/110 z 14.02.1962
 - klasztor, nr rej.: A/3141/111 z 14.02.1962
- z) Zakład zgromadzenia ss. nazaretanek, ul. św. Marcina 10, 1834, nr rej.: A/1401/541/Wm z 1.12.1994:
 - budynek Zakładu Opieki Zgromadzenia Najświętszej Rodziny z Nazaretu
 - kaplica
 - dom
 - ogród klasztorny (teren d. zamku książęcego)
- aa) Klasztor sióstr Notre Dame, ul. św. Marcina 12:
 - budynek i ruiny z pozostałościami zamku piastowskiego, XIV-XV, nr rej.: 143 (?) z 4.11.1968
 - pomieszczenie gotyckie - pozostałość zamku piastowskiego, XV, nr rej.: A/5348/93 z 12.02.1962
- bb) Zespół klasztorny premonstrantów, pl. Nankiera 15, 1232, XIV, XVII-XVIII, po 1945:
 - kościół pw. św.św. Jakuba i Wincentego, nr rej.: A/5354/8 z 26.11.1947 oraz A/3144/110 (dec.108) z 14.02.1962
 - klasztor, nr rej.: 32 z 28.11.1947 oraz A/3143/109 z 14.02.1962
- cc) Klasztor salezjanek, ul. św. Jadwigi 11, 2 poł. XIV, po 1945, nr rej.: 29 z 29.11.1947 oraz A/5350/38 z 26.10.1961
- dd) Zespół klasztorny szpitalników z Czerwoną Gwiazdą, ul. Szewska – pl. Nankiera :
- ee) Kościół pw. św. Macieja, pl. Nankiera, XIII-XVIII, nr rej.: 23 z 28.11.1947 oraz A/3149/83 z 6.02.1962
- ff) Budynek oratorium, ob. Duszpasterstwo Akademickie, ul. Szewska 36 a, 1697, 1911, nr rej.: A/746 z 5.04.2006
 - klasztor, ob. Ossolineum, ul. Szewska 37, 1675-1715, nr rej.: 45 z 29.11.1949 oraz A/3134/159 z 15.02.1962
- gg) Zespół klasztorny ss. urszulanek, ob. ss. franciszekanek, ul. Kasprowicza 62 b, 64-65, XIX, nr rej.: A/2480/478/Wm z 16.06.1992:
 - budynek d. klasztoru i liceum, 1896-98, 1905, 1927, nr rej.: A/6052 z 30.06.2017
 - budynek „B”
 - apteka i pralnia
 - park (kapliczka, grota)

- cmentarz zakonny (w parku)
- ogrodzenie - mur
- hh) Figura Matki Boskiej z Jezusem, na placu przed katedrą, 1647, nr rej.: 38 z 29.03.1949
- ii) Figura św. Jana Nepomucena, przed kościołem Świętego Krzyża, 1731, nr rej.: 36 z 29.03.1949
- jj) Pozostałości murów obronnych:
 - fragment, ul. Białoskórnicza 2-3, XIII, nr rej.: A/5257/195 z 30.12.1970
 - fragment, ul. Grodzka 10-11, XIII, nr rej.: A/5292/196 z 30.12.1970
 - baszta i pozostałości fortyfikacji, ul. Krasińskiego (dec. - pl. Nowy Targ), XIII, nr rej.: A/5297/39 z 26.10.1961
- kk) Dworzec Wrocław-Nadodrze, pl. Staszica, 1868, 1912, nr rej.: A/2500/344/Wm z 21.01.1977
- ll) Dworzec kolejki wąskotorowej, szach., pl. Staszica 2 a, 4 ćw. XIX, nr rej.: A/2658/403/Wm z 18.08.1974:
 - wiata peronowa, drewn. jw.

Krajobraz priorytetowy obejmuje zespoły urbanistyczne Wrocławia - Przedmieście Odrzańskie, Stare Miasto, Przedmieście Oławskie oraz Plac Grunwaldzki. W północnej części krajobrazu jest zlokalizowane Przedmieście Odrzańskie, które obejmuje przedmieścia najstarszego, średniowiecznego miasta lokacyjnego, obecnie jest to Śródmieście Wrocławia z dzielnicami Nadodrze, Kleczków i Ołbin. Historyczny układ urbanistyczny przedmieścia jest obszarem zabytkowym wpisanym do wojewódzkiej ewidencji zabytków. Swoimi granicami obejmuje Wyspę Mieszczańską i Wyspy Odrzańskie oraz zabudowę w rejonie ulic Kurkowej, Łowieckiej i Pomorskiej, plac Św. Macieja, Ołbin oraz krajobraz kulturowy Odry. W zabudowie Nadodrza składającej się z okazałych domów czynszowych pochodzących z k. XIX w., wyróżnia się stacja kolejowa „Wrocław Nadodrze” z budynkiem dworca (1868 wg proj. H. Grapowa) oraz dawny dworzec kolejki wąskotorowej Wrocławsko-Trzebnicko-Prusickiej (1898). Kościół pw. św. Bonifacego przy pl. Staszica został wzniesiony w latach 1897-1898 jako bazylika z okazałym dwuwieżowym masywem od strony wschodniej. Osiedle Ołbin, graniczące od południa ze Starym Miastem i Placem Grunwaldzkim, jest w większości wypełnione zabudową kamienicową z przełomu XIX i XX w. Wyróżnia się w niej monumentalna bryła kościoła ewangelickiego, pierwotnie pw. Jedenastu Tysięcy Dziewic, wzniesionego w latach 1821-1823 wg proj. C. F. Langhansa. W sąsiedztwie kościoła znajduje się budynek dawnej plebanii (1890), obecnie siedziba klasztoru karmelitów bosych, wzniesiony w stylu budownictwa ceglanego z elementami neogotyku i stylu arkadowego. Osada Ołbin pełniła ważną rolę w okresie średniowiecza ze względu na opactwo św. Wincentego, które zostało ufundowane ok. 1120 r. przez Piotra Włosta dla benedyktynów. Opactwo zostało zburzone w 1529 r. na wniosek rady miejskiej Wrocławia, a w końcu XIX w. wzniesiono w tym miejscu monumentalny neogotycki kościół pw. św. Michała Archanioła wg projektu Alexisa Langer. Jest to trójnawowa bazylika na planie krzyża łacińskiego, sklepiona krzyżowo-żebrowo. Kościół ideowo nawiązujący do gotyckich katedr, jest uznawany za wybitny przykład późnoromantycznej architektury sakralnej na Śląsku.

Stare Miasto jako zespół historycznego centrum Wrocławia, ze względu na wartości urbanistyczne średniowiecznego zespołu osadniczego na wyspach z wykształconą siecią ulic, zostało uznane w 1994 r. za Pomnik Historii². Zabytkowe centrum Wrocławia obejmuje wyspy odrzańskie, w tym Ostrów Tumski – najwcześniej zasiedlony (IX wiek) zespół osadniczy oraz Stare Miasto położone na lewym brzegu Odry, stanowiące teren XIII-wiecznego miasta lokacyjnego.

² <https://nid.pl/pomniki-historii/>

W XI w. na Ostrowie Tumskim, w związku z powołaniem biskupstwa w 1000 r., została wzniesiona katedra. Budowa murowanego obiektu w stylu romańskim rozpoczęła się w 1158 r. z inicjatywy biskupa Mallonne. Obecna katedra pw. św. Jana Chrzciciela powstawała w dwóch fazach - w latach 1244-1272 (prezbiterium z obejściem) i w latach 1326-1341 (korpus nawowy), w dalszych okresach obiekt był rozbudowany i powiększany o kolejne fundacje. Jest to trójnawowa bazylika z prezbiterium otoczonym prostokątnym obejściem oraz masywem wieżowym od zachodu. Prezbiterium otaczają kaplice, od wsch. kaplica Mariacka, od strony pd.-wsch. kaplica św. Elżbiety i od strony pn.-wsch. kaplica Elektorska. Wzdłuż korpusu katedry, pomiędzy skarpami przyporowymi, znajdują się kaplice i kruchty dobudowane w okresie XIV – XVI w. Katedra posiada bogate wyposażenie wnętrza, są to m.in. tryptyk z 1522 r. w ołtarzu głównym, ambona z dekoracjami rzeźbiarskimi (ok. 1725) autorstwa Jana Jerzego Urbańskiego, stalle (1662-1665) oraz nagrobki biskupie i liczne epitafia. Z rzeźby sepulkralnej na uwagę zasługuje renesansowy nagrobek biskupa Jana Turzona. Późnobarokowe kaplice przy prezbiterium są dziełami wybitnych architektów, podobnie jak ich wyposażenie, które powstało przy udziale uznanych artystów. Kaplica Św. Elżbiety została wzniesiona w latach 1684-1700 wg projektu Giacomo Scianzi. W kaplicy znajduje się nagrobek kardynała Fryderyka elektora heskiego wykonany przez Domenico Guidi. Kaplicę Elektorską wzniesiono w latach 1716-1724 wg planów wiedeńskiego architekta J.B. Fischera von Erlach.

W sąsiedztwie katedry znajduje się kolegiata pw. Świętego Krzyża ufundowana przez księcia Henryka IV Probusa w 1288 r. Jest to założenie dwupoziomowe, kościół górny i dolny posiadają analogiczny plan krzyża greckiego z transeptem. Górny kościół jest trójnawową halą, z nawą główną nakrytą sklepieniami gwiaździstymi. Do pozostałych obiektów sakralnych na Ostrowie Tumskim należą późnoromański kościół pw. św. Idziego pochodzący z 1 poł. XIII w. oraz kościół pw. św. Marcina (pocz. XIV w.) - pierwotnie kaplica nieistniejącego zamku książęcego.

Na Wyspie Piaskowej znajduje się kościół pw. Najświętszej Marii Panny należący do kompleksu klasztoru augustianów ufundowanego przez Piotra Włosta w latach 1121-1149. Kościół wzniesiony w latach 1334-1425 jest trójnawową halą sklepioną sklepieniami gwiaździstymi i trójdzielnymi dziewięciopoliowymi. We wnętrzach zachowane relikty romańskie, w szczególności tympanon fundacyjny Marii Włostowicowej oraz cenne wyposażenie m.in. kamienna chrzcielnica (ok. 1450), gotyckie i wczesnorenesansowe ołtarze.

Zespół historycznego centrum Wrocławia obejmuje zabudowę staromiejską z historyczną siecią ulic i kwartałów skupioną wokół rynku z centralnie usytuowanym blokiem śródrodkowym (XIII w.) oraz późnogotyckim ratuszem. W granicach średniowiecznego miasta funkcjonowały dwie fary miejskie – kościoły pw. św. Elżbiety i pw. św. Marii Magdaleny. Kościół pw. św. Elżbiety, obecnie garnizonowy, powstawał w kilku fazach, począwszy od ok. poł. XIV. Jest przykładem gotyckiej bazyliki mieszczańskiej reprezentującej tzw. „śląską szkołę architektoniczną” XIV wieku. Masywna bryła kościoła z rzędami kaplic pomiędzy przyporami nawy głównej jest zaakcentowana strzelistą wieżą od zachodu. Kościół posiada cenne wyposażenie, m.in. zespół ok. 100 nagrobków i epitafiów, gotyckie sakramentarium, stalle oraz barokowy prospekt organowy autorstwa Adama Caspariniego. Kościół pw. św. Marii Magdaleny, pierwotnie ewangelicki, został wzniesiony w okresie XIV – XV w. jako trójnawowa bazylika bez transeptu. W bryle obiektu wyróżnia się zachodni masyw z wieżami połączonymi nadwieszonym mostkiem. Do najważniejszych elementów wyposażenia kościoła należą: ambona Friedricha Grossa Starszego (1579- 1580), sakramentarium z ok. 1380 r. oraz zespół nowożytnych epitafiów i pomników nagrobnych.

Do pozostałych monumentalnych obiektów lewobrzeżnego Wrocławia należą kościoły klasztorne: kościół pw. św. Wojciecha (dominikański), kościół pw. św. Wincentego (dawniej franciszkański), kościół

pw. św. Wacława, Stanisława i Doroty (dawniej augustianów), kościół pw. Bożego Ciała (związany z zakonem joannitów) i kościół św. Macieja (dawniej krzyżowców z czerwoną gwiazdą). W północnej części Starego Miasta znajduje się dawny kościół i klasztor klarysek (obecnie urszulanek), klasztor krzyżowców z czerwoną gwiazdą (obecnie siedziba Ossolineum) oraz gmach Uniwersytetu z reprezentacyjną Aulą Leopoldina należący do najwybitniejszych realizacji śląskiego baroku.

Zespół staromiejski we Wrocławiu został objęty ochroną w formie parku kulturowego „Stare Miasto” utworzonego na podstawie uchwały Nr LVI/1465/14 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 10 kwietnia 2014 r.³

Przedmieście Oławskie, położone we wschodniej części Wrocławia, jest zespołem urbanistycznym wpisanym do rejestru zabytków. Do najważniejszych zabytków na tym obszarze należą: obiekty sakralne – kościół pw. św. Trójcy i klasztor bonifratrów, kościół pw. św. Maurycego i kościół pw. św. Łazarza, dawny pałac biskupi (obecnie Muzeum Etnograficzne) oraz kompleks wodociągów z wieżą ciśnień Na Grobli (wzniesiona w latach 1866-1871 przez Carla Zimmermanna wg proj. J. Moore’a).

Część Śródmieścia stanowi zespół urbanistyczny placu Grunwaldzkiego wykształcony na pocz. XIX w. Osią założenia, jakie powstało w latach 80. XIX w. wg projektu wrocławskiego radcy budowlanego R. Plüddemanna, była reprezentacyjna aleja Cesarska łącząca obecne mosty Grunwaldzki i Szczytnicki. Z głównego skrzyżowania trasy zw. Szczytnicką Gwiazdą, odchodziły ulice w sześciu kierunkach. Zabudowania placu Grunwaldzkiego, tj. reprezentacyjne kamienice, obiekty publiczne oraz kościół ewangelicki Marcina Lutra, zostały wyburzone w 1945 r. i w tym miejscu wybudowano lotnisko. Rejon ten został ponownie zabudowany w latach 70. XX w., powstało tu m.in. współczesne osiedle mieszkaniowe oraz budynki dydaktyczne i akademiki wrocławskich uczelni. Plac Grunwaldzki jest obszarem zabytkowym wpisanym do wojewódzkiej ewidencji zabytków.

Fizjonomia krajobrazu

Krajobraz wielkomiejski Wrocławia o zachowanych założeniach historycznych, położony w centralnej części Niziny Śląskiej na Pradolinie Wrocławskiej. Rzeźba krajobrazu płaska, miejscami lekko pofalowana, została częściowo przekształcona na skutek rozwoju osadnictwa. W części centralnej krajobraz przecina dolina Odry z widocznym Mostem Grunwaldzkim, Mostem Pokoju, Mostem Tumskim, Piaskowym i Młyńskim. W obrębie Odry, po stronie zachodniej krajobrazu granicę wyznacza Most Uniwersytecki. Po jego wschodniej stronie widoczny jest najstarszy zespół osadniczy Wrocławia - Ostrów Tumski. Historyczny rdzeń Wrocławia - Stare Miasto, znajduje się w południowo-zachodniej części krajobrazu. Jest to obszar z zabudową kwartałową oraz centralnie położonym Rynkiem, z regularnym układem ulic i placów. Granice Starego Miasta od strony południowej wyznacza Fosa Miejska, po stronie północnej koryto Odry Północnej i ulica Henryka Sienkiewicza, natomiast na wschodzie Most Pokoju. Strukturę zwartej zabudowy kwartałowej uzupełniają aleje, skwery oraz tereny zieleni urządzonej w postaci Ogrodu Botanicznego, Parku Juliusza Słowackiego, Ogrodu Staromiejskiego oraz Promenady Staromiejskiej rozciągniętej wzdłuż Fosi. Po południowej stronie Starego Miasta znajdują się dwa układy śródmiejskie – Przedmieście Świnickie oraz Przedmieście Oławskie, charakteryzujące się zwartą zabudową kwartałową z historycznie ukształtowanym układem ulic i placów. Przeważa tutaj zabudowa w formie XIX-wiecznych kamienic. Po północnej stronie Odry widoczna intensywna zabudowa śródmiejska Nadodrza pochodząca z XIX wieku z Dworcem Nadodrza i wyróżniającym się elementami zieleni komponowanej - Parku Staszica i Wzgórza Słowiańskiego. Tuż obok zabudowa Ołbina z Parkiem Tołpy w części centralnej i ogrodami działkowymi po północno-wschodniej stronie krajobrazu. Przy północnej granicy krajobrazu widoczna presja inwestycyjna

³ <https://www.wroclaw.pl/przedsiębiorczy-wroclaw/uchwala-i-dokumenty>

na terenie dawnego Browaru Piastowskiego w postaci osiedla przeznaczonego pod zabudowę mieszkaniową wielorodzinną. Na wschód od Starego Miasta znajduje się Plac Grunwaldzki- obszar o przemieszanych funkcjach zabudowy mieszkaniowej, obiektów biurowych, handlowych oraz budynków uczelni wyższych i akademików. Charakterystycznym elementem tej części krajobrazu jest zespół mieszkalno-usługowy „Manhattan” oraz zamykające oś kompozycyjną dwa akademiki „Kredka” i „Ołówek”. Kompozycja struktury jest silnie związana z Mostem Grunwaldzkim i centralnie położonym węzłowym punktem przesiadkowym - rondo R. Regana. Krajobraz sąsiaduje z pozostałą zabudową Wrocławia, od strony północnej okala go przebieg linii kolejowej, natomiast po stronie wschodniej koryto Starej Odry.

Walory przyrodnicze

fot. D. Zięba, IRT

Walory kulturowe

fot. M. Wołowicz, IRT

Fizjonomia krajobrazu

fot. M. Lubański,
DBGiTR we Wrocławiu

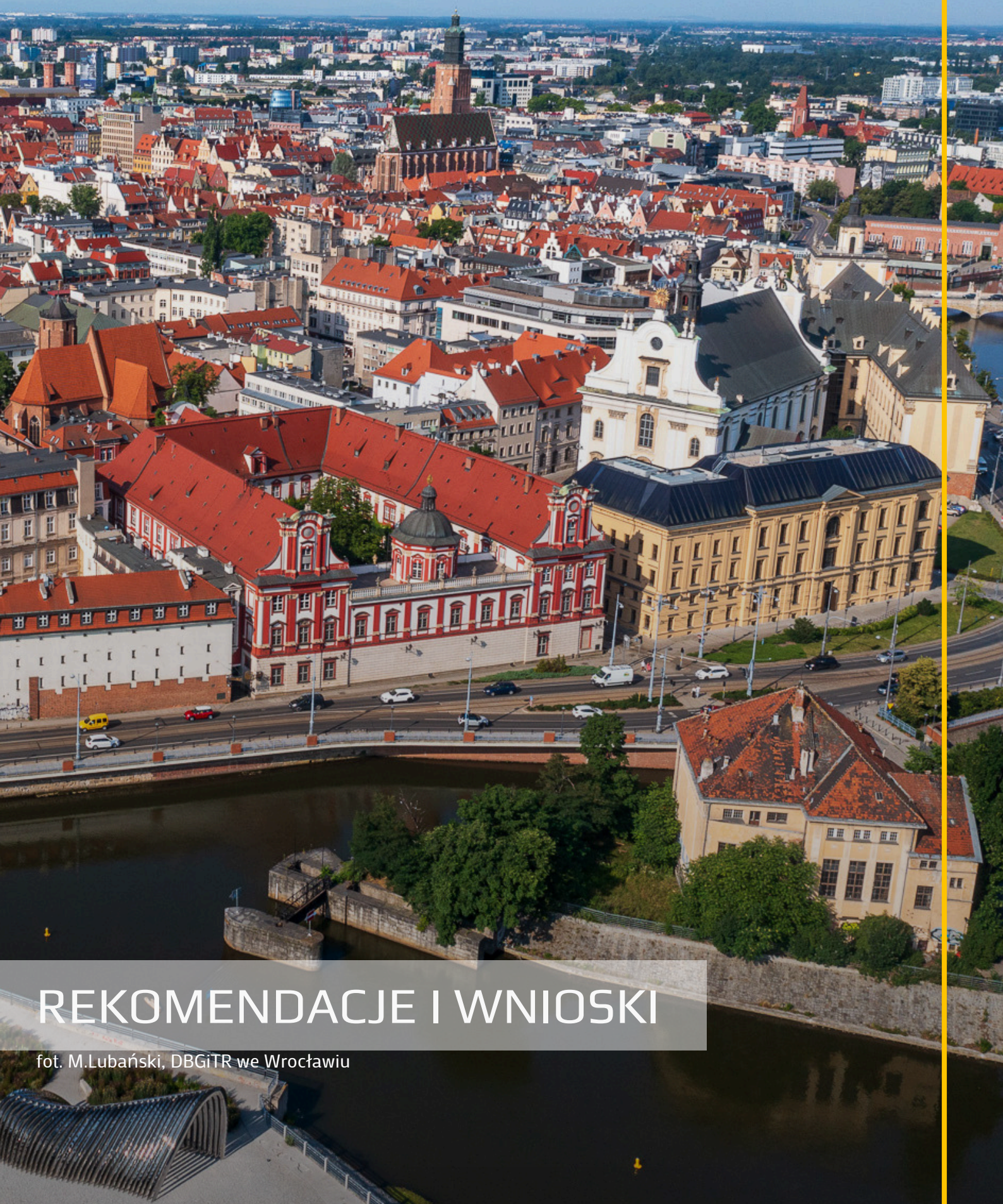

ZAGROŻENIA

fot. M.Wołowiec, IRT

Przedmiot	Dziedzina, dział	Kod zagrożenia	Zagrożenie	Kod źródła zagrożenia	Źródło zagrożenia	Istniejące/potencjalne	Wewnętrzne/zewnętrzne	Powierzchnia [%]	Poziom zmiany	Stopień zagrożenia	Skala zagrożenia	Natężenie zagrożenia
A. Zagrożenia dziedzictwa przyrodniczego	A.2. Ekosystemy i ich zespoły	A.2.2.	Fizyczna i chemiczna degradacja siedlisk lądowych	II.1.2; II.3	Cieptownictwo; Przemysł	I	Z	57%	zmiany istotne z elementami przerwania struktury, funkcji, fizjonomii i tożsamości miejsca	duży	11	zagrożenie istniejące, duże, względnie stałe
B. Zagrożenia dziedzictwa kulturowego	B.1. Osadnictwo	B.1.1.	Zaburzanie struktury miejskich i wiejskich zabytkowych układów przestrzennych przez nowe inwestycje	I.1.1; I.4	Niski poziom i przypadkowość zabudowy terenu; Procesy urbanizacyjne	I/P	W	20%	zmiany istotne z elementami przerwania struktury, funkcji, fizjonomii i tożsamości miejsca	umiarkowany	9	zagrożenie istniejące, umiarkowane, o narastającym natężeniu
B. Zagrożenia dziedzictwa kulturowego	B.2. Architektura	B.2.1.	Brak należytej ochrony i konserwacji zabytkowych obiektów i zespołów architektonicznych	V.1	Niedostateczne środki finansowe	I	W	5%	zmiany istotne z elementami przerwania struktury, funkcji, fizjonomii i tożsamości miejsca	niewielki	6	zagrożenie istniejące, niewielkie, o narastającym natężeniu
B. Zagrożenia dziedzictwa kulturowego	B.4. Inżynieria wodna i lądowa	B.4.1.	Zanikanie cennych kulturowo form inżynieryjno-architektonicznych związanych z tradycyjnymi technikami drobnoskalowej produkcji i przetwórstwa	I.1; I.4; VI.6	Budownictwo; Procesy urbanizacyjne; Mieszanie się wzorców lokalnych i procesów globalnych w danym obszarze	I	W	brak możliwości pomiaru	zmiany istotne z elementami przerwania struktury, funkcji, fizjonomii i tożsamości miejsca	duży	10	zagrożenia istniejące, duże, o słabnącym natężeniu
B. Zagrożenia dziedzictwa kulturowego	B.5. Obszary przemysłowe	B.5.1.	Degradacja, upadek i rozpad materialnej substancji historycznych, zabytkowych zakładów przemysłowych i rzemieślniczych oraz osiedli patronackich	I.1; I.4; V.1; VI.4; VI.5; VI.6	Budownictwo; Procesy urbanizacyjne; Niedostateczne środki finansowe; Niska kultura estetyczna i świadomość krajobrazowa; Wandalizm; Mieszanie się wzorców lokalnych i procesów globalnych w danym obszarze	I/P	W/Z	brak możliwości pomiaru	zmiany istotne z elementami przerwania struktury, funkcji, fizjonomii i tożsamości miejsca	duży	I - 12/P - 3	zagrożenia istniejące, duże, o narastającym natężeniu, zagrożenia potencjalne duże
C. Zagrożenia fizjonomii krajobrazu	C.1. Kompozycja i ład przestrzenny	C.1.1.	Chaos przestrzenny i stylistyczny form zagospodarowania terenu	I.4	Procesy urbanizacyjne	I	W	15%	zmiany niewielkie, harmonijne ewolucyjne	niewielki	5	zagrożenia istniejące, niewielkie, względnie stałe
C. Zagrożenia fizjonomii krajobrazu	C.1. Kompozycja i ład przestrzenny	C.1.4.	Chaos przestrzenny i wizualny wywołany przez reklamy, szczególnie w przestrzeniach publicznych i wzdłuż pasa dróg	I.5.1; VI.4	Brak planowania krajobrazu; Niska kultura estetyczna i świadomość krajobrazowa	I	W	20%	zmiany istotne z elementami przerwania struktury, funkcji, fizjonomii i tożsamości miejsca	umiarkowany	8	zagrożenie istniejące, umiarkowane, względnie stałe

REKOMENDACJE I WNIOSKI

fot. M.Lubański, DBGiTR we Wrocławiu

Rekomendacje i wnioski

I KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ZABUDOWY, ZAGOSPODAROWANIA I UŻYTKOWANIA TERENU	
I.1. REKOMENDACJE I WNIOSKI W ODNIESIENIU DO POZIOMU REGIONALNEGO	
I.1.A. ZADANIE: UKSZTAŁTOWANIE REGIONALNEGO SYSTEMU POWIĄZAŃ PRZYRODNICZYCH Z ZACHOWANIEM JEGO CIĄGŁOŚCI WPISANEGO W STRUKTURY KRAJOWE I EUROPEJSKIE	
ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, W TYM KRAJOBRAZU	Chronić szczególnie cenne zasoby krajobrazowe, pełniące kluczową rolę w zachowaniu tożsamości regionalnej.
	Zachować obiekty przyrodnicze objęte ochroną.
I.1.B. ZADANIE: RACJONALNE GOSPODAROWANIE ZASOBAMI KRAJOBRAZOWYMI I KULTUROWYMI	
ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW	Wspierać działania mające na celu poprawę stanu historycznych założeń przestrzennych oraz obiektów zabytkowych.
	Zachować obszary kulturowe objęte ochroną.
	Zachować i kształtować sieć regionalnych szlaków turystycznych z poszanowaniem wartości krajobrazowych, przyrodniczych i kulturowych.
I.1.C. ZADANIE: RACJONALNE GOSPODAROWANIE ZASOBAMI ŚRODOWISKA	
ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ	Nie określa się rekomendacji.
I.1.D. ZADANIE: ROZWÓJ ENERGETYKI W OPARCIU O ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII Z POSZANOWANIEM ZASOBÓW KRAJOBRAZOWYCH, PRZYRODNICZYCH I KULTUROWYCH	
ZASADY LOKALIZACJI INWESTYCJI I OBIEKTÓW	Podczas lokalizowania inwestycji z zakresu odnawialnych źródeł energii należy uwzględniać walory środowiskowe i krajobrazowe oraz zapobiegać ich degradacji.
I.1.E. ZADANIE: WSPIERANIE RACJONALNEGO KSZTAŁTOWANIA ZABUDOWY I DOBRYCH PRAKTYK W ZAKRESIE PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO	
KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE ZAGOSPODAROWANIA TERENÓW	Podejmować działania zmierzające do zahamowania presji inwestycyjnej i rozpraszania zabudowy.
ZASADY KSZTAŁTOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO NA OBSZARACH WYMAGAJĄCYCH DZIAŁAŃ NAPRAWCZYCH	Nie określa się rekomendacji.

I KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ZABUDOWY, ZAGOSPODAROWANIA I UŻYTKOWANIA TERENU				
I.2. REKOMENDACJE I WNIOSKI W ODNIESIENIU DO POZIOMU LOKALNEGO DO AKTÓW PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO		PLAN OGÓLNY	MPZP	ZADANIA
I.2.A. REKOMENDACJE I WNIOSKI DOT. KSZTAŁTOWANIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ W GMINIE, W TYM:				
OKREŚLANIA STREF PLANISTYCZNYCH	Przy wyznaczaniu stref planistycznych, na terenach wskazanych jako potencjalne obszary ekspozycji krajobrazowej, strukturę przestrzenną należy kształtować w oparciu o szczegółowe analizy widokowe, identyfikujące: a) akcenty, b) dominanty przestrzenne, c) punkty widokowe, d) osie widokowe, e) ciągi widokowe, f) przedpola ekspozycji.	x		
	Przy wyznaczaniu stref planistycznych w strukturze przestrzennej jednostek osadniczych i osiedli uwzględniać strefy umożliwiające kształtowanie przestrzeni publicznych zapewniające rozwój usług podstawowych przy jednoczesnym poszanowaniu istniejącego układu urbanistycznego.	x		
	Przy wyznaczaniu stref planistycznych strukturę przestrzenną należy kształtować w oparciu o dominację stref usługowych i stref wielofunkcyjnych z zabudową mieszkaniową wielorodzinną.	x		
OKREŚLANIA PROFILÓW FUNKCYJNALNYCH STREF PLANISTYCZNYCH	Nie określa się rekomendacji.			
OKREŚLANIA OBSZARÓW ZABUDOWY	Określić obszar zabudowy śródmiejskiej.	x		
	Nową zabudowę sytuować w pierwszej kolejności w obszarze zabudowy śródmiejskiej.	x	x	
ZASAD ZAGOSPODAROWANIA ORAZ OCHRONY I KSZTAŁTOWANIA ŁADU PRZESTRZENNEGO	Nie określać stref planistycznych oraz przeznaczenia i sposobów zagospodarowania terenów, które nie są związane z dotychczasowym użytkowaniem terenów.	x	x	
	Określić strefy planistyczne oraz przeznaczenie i sposoby zagospodarowania terenów umożliwiające ochronę przed zmianą zagospodarowania i użytkowania terenów zieleni, w tym: zadrzewienia i zakrzewienia, parki, cmentarze, skwery.	x	x	

ZASAD OCHRONY I KSZTAŁTOWANIA ŚRODOWISKA I PRZYRODY	Kształtować kompozycję przestrzenną nowej zabudowy w nawiązaniu do istniejącej zabudowy historycznej, zgodnie z przeznaczeniem i pełnioną funkcją.		x	
	Utrzymać przebieg linii zabudowy wyznaczony przez istniejącą zabudowę historyczną w celu zachowania historycznego układu urbanistycznego		x	
	Uwzględnić system błękitno-zielonej infrastruktury poprzez określenie stosownych stref planistycznych oraz przeznaczenia i sposobów zagospodarowania terenów.	x	x	x
	Nie dopuszczać do lokalizowania dużych elektrowni wiatrowych oraz wielkopowierzchniowych farm fotowoltaicznych (WFF) w sąsiedztwie historycznej zabudowy, obiektów zabytkowych, kulturowych i religijnych.	x	x	
	Uwzględnić system przewietrzania oraz system błękitno-zielonej infrastruktury poprzez określenie stosownych stref planistycznych oraz przeznaczenia i sposobów zagospodarowania terenów lub ustalenie odpowiednich wskaźników zagospodarowania terenów lub strefy planistycznej.	x	x	x
	Zachować i odtwarzać zadrzewienia i zakrzewienia wzdłuż ciągów komunikacyjnych przy zastosowaniu gatunków rodzimych, z uwzględnieniem warunków lokalnych poprzez stosowanie odpowiednich ustaleń w zakresie sposobów zagospodarowania terenu oraz określenie wskaźników minimalnego udziału powierzchni biologicznie czynnej.		x	x
	Zachować i odtwarzać zadrzewienia i zakrzewienia wzdłuż linii brzegowej zbiorników wodnych i cieków poprzez stosowanie odpowiednich ustaleń w zakresie sposobów zagospodarowania terenu, określenie wskaźników minimalnego udziału powierzchni biologicznie czynnej oraz prowadzenie działań w tym zakresie.		x	x

ZASAD OCHRONY I KSZTAŁTOWANIA KRAJOBRAZU	Określić strefy planistyczne, a także warunki zabudowy, przeznaczenie i sposoby zagospodarowania terenów, zapewniające zachowanie i ochronę elementów kompozycji przestrzennych, takich jak: a) akcenty przestrzenne, b) dominanty krajobrazowe, c) punkty widokowe, d) ciągi widokowe, e) osie widokowe, f) przedpola ekspozycji.	x	x	
	Prowadzić działania na rzecz zachowania i ochrony elementów kompozycji przestrzennej, takich jak: a) akcenty przestrzenne, b) dominanty krajobrazowe, c) punkty widokowe, d) ciągi widokowe, e) osie widokowe, f) przedpola ekspozycji.			x
	Na terenach wskazanych jako potencjalne obszary ekspozycji krajobrazowej przeprowadzić analizy widokowe identyfikujące zakłócenia osi i panoram widokowych, a wyniki analiz uwzględnić podczas określania sposobu zagospodarowania terenu i warunków zabudowy, umożliwiające likwidację tych zakłóceń.		x	x
	Na terenach stanowiących przedpola ekspozycji na istotne wyróżniki krajobrazowe ustalić przeznaczenie, warunki zabudowy i sposób zagospodarowania terenów, zapewniające ich zachowanie, w szczególności poprzez ustalenie parametrów dot. wysokości zabudowy i kubatury nowej zabudowy.	x	x	
	Przy określaniu warunków zabudowy nie dopuszczać możliwości powstawania nowych dominant przestrzennych mogących mieć negatywny wpływ na historycznie ukształtowaną strukturę założenia urbanistycznego.		x	
ZASAD OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW, W TYM KRAJOBRAZÓW KULTUROWYCH	Zachować historyczne układy urbanistyczne i dążyć do pełnej rewaloryzacji obiektów i zespołów zabytkowych przez określenie odpowiednich zasad i warunków kształtowania zabudowy i sposobów zagospodarowania terenów w granicach założenia urbanistycznego.		x	

Zachować i odtwarzać założenia zieleni komponowanej (parki, skwery, dawne ogrody przypałacowe, promenada staromiejska) wraz z historycznymi osiami widokowymi przez ustalenie zasad kształtowania przestrzeni i określenie stosownych sposobów zagospodarowania terenów w granicach założeń urbanistycznych.		x	
Opracować plan ochrony Parku Kulturowego Stare Miasto określający działania ochronne i zasady zarządzania parkiem.			x
Zachować i objąć ochroną sylwetę historycznego miasta przez ustalenie odpowiednich warunków zabudowy i sposobów zagospodarowania terenów otaczających założenie urbanistyczne.		x	
Ustalić obowiązek zachowania wartości zabytkowych zabudowy przemysłowej, kolejowej, militarnej oraz obiektów i urządzeń techniki w zapisach określających zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków, w tym krajobrazów kulturowych oraz dóbr kultury współczesnej.		x	
Uzupełniać zabytkową zabudowę lub realizować nową zabudowę w granicach układu urbanistycznego na zasadzie odtwarzania i kontynuacji wyłącznie w miejscach posadowienia nieistniejących obiektów historycznych.		x	
Zachować wartości zabytkowe i walory krajobrazowe przy modernizacji i adaptacji obiektów zabytkowych do nowych funkcji.			x
Odtwarzać historyczne struktury kompozycji przestrzennej stanowiące otoczenie obiektów i zespołów zabytkowych przez odpowiednie określenie granic poszczególnych terenów, ich funkcji, warunków zabudowy i sposobów zagospodarowania.		x	
Zachować i odtwarzać charakterystyczne cechy obiektów zabytkowych, tj. podziały elewacji, detale architektoniczne, stolarkę okienną i drzwiową, kolorystykę, zgodnie z historycznymi przekazami i wytycznymi konserwatorskimi wraz z ustaleniem obowiązku eliminacji zaistniałych zniekształceń i zakłóceń.		x	

	Wykluczyć sytuowanie obiektów i urządzeń wysokościowych oraz wysokich zaburzających sylwetę historycznego miasta przy określaniu zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków, w tym krajobrazów kulturowych oraz dóbr kultury współczesnej.		x	
	Nie wprowadzać inwestycji zaburzających historyczne założenia urbanistyczne z zespołami zabytkowej zabudowy przez ustalenie odpowiedniego przeznaczenia terenów, warunków zabudowy i sposobu zagospodarowania.		x	
I.2.B. REKOMENDACJE I WNIOSKI DOT. ZASAD KSZTAŁTOWANIA ZABUDOWY, W TYM:				
ZASAD KSZTAŁTOWANIA FORM BUDYNKÓW	W zakresie warunków zabudowy i sposobów zagospodarowania terenów przy dokonywaniu odbudowy, rozbudowy, nadbudowy lub remontu obiektu budowlanego należy ustalić zapisy zapewniające poprawę estetyki obiektów dezintegrujących historyczną przestrzeń przez nawiązanie w zakresie gabarytów, kształtu i pokrycia dachu, podziałów elewacji, detali architektonicznych, stolarki drzwiowej i okiennej, kolorystyki i stosowanych materiałów do istniejącej zabudowy oraz kompozycji przestrzennej założenia.		x	
	Zachować zwartą zabudowę pierzejową nawiązującą do istniejącej zabudowy historycznej w zakresie gabarytów, proporcji i kształtu bryły, formy dachu, podziałów i wystroju elewacji, z wykluczeniem stosowania elementów dysharmonijnych zaburzających specyficzne i unikatowe cechy pierzei.		x	
	Uwzględnić w aktach planowania przestrzennego zapisy w zakresie kształtowania zabudowy uzupełniającej na zasadzie kontynuacji gabarytów i form istniejącej zabudowy oraz historycznych cech kompozycji przestrzennej.		x	
	Nową zabudowę dostosować do istniejącej zabudowy historycznej w zakresie gabarytów, proporcji i kształtu bryły, formy dachu, cech elewacji, stosowanych materiałów oraz usytuowania względem ulicy i granic działki.		x	
	Wyznaczyć obowiązujące linie zabudowy na podstawie lokalizacji zabudowy historycznej oraz uwzględnić historyczną parcelację działek.		x	

	Kształtować nowe struktury przestrzenne na zasadzie uzupełnień i kontynuacji w zakresie charakteru zabudowy oraz historycznych cech kompozycji przestrzennej, zgodnie z przeznaczeniem i funkcją terenu.		x	
	Zachować i objąć ochroną w historycznych obiektach zabytkowych: gabaryty, kształt bryły, formę dachu, podziały i wystrój elewacji oraz kolorystykę.		x	
UWZGLĘDNIANIA LOKALNYCH FORM ARCHITEKTONICZNYCH	Kontynuować tradycyjne formy architektury w realizacji nowej zabudowy poprzez określenie odpowiednich warunków zabudowy i sposobów zagospodarowania terenu uwzględniających charakterystyczne cechy zabudowy lokalnej (gabaryty, proporcje i kształt bryły, forma dachu i cechy elewacji).		x	
	W zakresie warunków zabudowy i sposobów zagospodarowania terenu ustalić obowiązek stosowania tradycyjnych, charakterystycznych dla regionu materiałów budowlanych określonych na podstawie przekazów historycznych i wytycznych konserwatorskich.		x	
ZASAD SCALANIA I PODZIAŁU NIERUCHOMOŚCI OBJĘTYCH PLANEM MIEJSCOWYM ORAZ MINIMALNEJ POWIERZCHNI NOWO WYDZIELANYCH DZIAŁEK BUDOWLANYCH	Nie określa się rekomendacji.			
WARUNKÓW DZIAŁALNOŚCI USŁUGOWEJ, W TYM HANDLOWEJ	Nie wyznaczać terenów pod lokalizację obiektów produkcji, usług o parametrach zajmowanej powierzchni zaliczających je do inwestycji mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz obiektów handlu wielkopowierzchniowego o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m ² .	x	x	

I.2.C. REKOMENDACJE I WNIOSKI DOT. PARAMETRÓW I WSKAŹNIKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO, W TYM:

NADZIEMNEJ INTENSYWNOŚCI ZABUDOWY	W przypadku uzupełniania zabudowy na obszarach objętych ochroną konserwatorską (z wyłączeniem zabytków archeologicznych) określić wskaźnik nadziemnej intensywności zabudowy w sposób nie zaburzający cech historycznego założenia przestrzennego, tj. jako wartość nie odbiegającą o więcej niż 10 % od średniej wartości wskaźnika intensywności zabudowy dla obszaru objętego ochroną.	x	x	
	W przypadku nowej zabudowy na obszarach poza historycznymi układami przestrzennymi wartości maksymalnego wskaźnika nadziemnej intensywności zabudowy określić na podstawie analiz architektoniczno-urbanistycznych i krajobrazowych wykonanych na potrzeby aktów planowania przestrzennego.	x	x	
WYSOKOŚCI ZABUDOWY	W przypadku uzupełniania zabudowy na obszarach objętych ochroną konserwatorską (z wyłączeniem zabytków archeologicznych) określić wysokość zabudowy w sposób nie zaburzający cech historycznego założenia przestrzennego, tj. jako wartość nie odbiegającą o więcej niż 2 m od średniej wartości wskaźnika wysokości zabudowy dla obszaru objętego ochroną.	x	x	
	W przypadku nowej zabudowy na obszarach poza historycznymi układami przestrzennymi wartości wysokości zabudowy należy określić na podstawie analiz architektoniczno-urbanistycznych i krajobrazowych wykonanych na potrzeby aktów planowania przestrzennego.	x	x	
UDZIAŁU POWIERZCHNI ZABUDOWY	W przypadku uzupełniania zabudowy na obszarach objętych ochroną konserwatorską (z wyłączeniem zabytków archeologicznych) określić wskaźnik udziału powierzchni zabudowy w sposób nie zaburzający cech historycznego założenia przestrzennego, tj. jako wartość nie odbiegającą o więcej niż 10 % od średniej wartości wskaźnika udziału powierzchni zabudowy dla obszaru objętego ochroną.	x	x	

	W przypadku nowej zabudowy na obszarach poza historycznymi układami przestrzennymi wartości wskaźnika udziału powierzchni zabudowy określić na podstawie analiz architektoniczno-urbanistycznych i krajobrazowych wykonanych na potrzeby aktów planowania przestrzennego.	x	x	
UDZIAŁU POWIERZCHNI BIOLOGICZNIE CZYNNEJ	Określić minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej ustalony na podstawie średnich wartości obecnego zagospodarowania działek/ nieruchomości zabudowanych historyczną zabudową.	x	x	
I.2.D. REKOMENDACJE I WNIOSKI DOT. KSZTAŁTOWANIA PRZESTRZENI PUBLICZNYCH, W TYM:				
STANDARDÓW DOSTĘPNOŚCI ORAZ ZASAD URZĄDZANIA I SYTUOWANIA OBSZARÓW ZIELENI PUBLICZNEJ	W zakresie przeznaczeń terenów oraz sposobów ich zagospodarowania stosować ustalenia zapewniające odtworzenie kompozycji i form zieleni dla terenów zieleni urządzonej z widocznym historycznym układem kompozycyjnym.		x	
	Określać warunki zabudowy i sposoby zagospodarowania terenu w celu kształtowania terenów zieleni publicznej z wykorzystaniem osi widokowych jako elementu kompozycji przestrzennej.		x	
	W celu minimalizowania efektu miejskiej wyspy ciepła na terenach zwartej zabudowy w zakresie przeznaczeń terenów oraz sposobów ich zagospodarowania ustalać obowiązek kształtowania i przywracania nasadzeń zieleni, tworzenia jej układów wewnątrz rynków, placów, kwartałów zabudowy oraz wzdłuż ciągów komunikacyjnych.		x	
	Kształtować i wyznaczać nowe przestrzenie publiczne, w tym tereny zieleni publicznej z uwzględnieniem walorów krajobrazowych i w powiązaniu z systemem zieleni miejskiej.		x	
	Ograniczać do minimum zmianę przeznaczenia terenów zieleni urządzonej na inne funkcje i rodzaje zagospodarowania.		x	
SPOSOBÓW WYKORZYSTANIA TERENÓW PRZESTRZENI PUBLICZNYCH	W warunkach zabudowy i sposobach zagospodarowania terenu ustalać standardy jakościowe dla stosowanych w tych przestrzeniach materiałów, obiektów i rozwiązań.		x	
	Kształtować tereny przestrzeni publicznych jako pasmowe systemy wzdłuż sieci rzecznej, wyposażonych w infrastrukturę tras pieszo-rowerowych.		x	

	W obrębie krajobrazu priorytetowego w ustaleniach dotyczących warunków zabudowy i sposobów zagospodarowania wykluczyć możliwość lokalizacji obiektów tymczasowych.		x	
	W ustaleniach dotyczących warunków zabudowy i sposobów zagospodarowania określić konieczność kształtowania terenów przestrzeni publicznej w sposób, który minimalizuje efekt "miejskiej wyspy ciepła" i ograniczeniem nawierzchni nieprzepuszczalnych.		x	
POWIĄZAŃ WIDOKOWYCH PRZESTRZENI PUBLICZNYCH Z OTOCZENIEM	W ustaleniach dotyczących warunków zabudowy i sposobów zagospodarowania określić spójny system powiązań komunikacyjnych (tras spacerowych, biegowych, rowerowych) między kompleksami przestrzeni publicznych w tym terenami zieleni urządzonej, z zachowaniem i kształtowaniem osi widokowych.		x	
ZASAD I WARUNKÓW SYTUOWANIA OBIEKTÓW MAŁEJ ARCHITEKTURY, REKLAM I OGRODZEŃ	Ustalić zasadę umieszczania na budynkach małoformatowych tablic reklamowych, szyldów oraz innych urządzeń reklamowych w sposób niezakłócający kompozycji fasady, a także niezastaniający detali architektonicznych.			x
	Zakazać stosowania na budynkach wielkoformatowych szyldów, tablic reklamowych oraz innych urządzeń reklamowych.			x
	Zakazać stosowania na ogrodzeniach wielkoformatowych szyldów, tablic reklamowych oraz innych urządzeń reklamowych.			x
	Zakazać stosowania wielkoformatowych, wolnostojących szyldów, tablic reklamowych oraz urządzeń reklamowych na obszarach o wykazanych walorach ekspozycji (w szczególności takich jak: przedpola ekspozycji, osie widokowe).			x

**II REKOMENDACJE I WNIOSKI W ZAKRESIE WSKAZANIA OBSZARÓW, KTÓRE POWINNY ZOSTAĆ
OBJĘTE FORMAMI OCHRONY PRZYRODY**

Nie określa się rekomendacji.

**III REKOMENDACJE I WNIOSKI W ZAKRESIE WSKAZANIA OBSZARÓW, KTÓRE POWINNY ZOSTAĆ
OBJĘTE FORMAMI OCHRONY ZABYTKÓW**

Nie określa się rekomendacji.

IV REKOMENDACJE I WNIOSKI DLA WYSTĘPUJĄCYCH FORM OCHRONY PRZYRODY I ZABYTKÓW

Na terenie krajobrazu priorytetowego znajduje się Park Kulturowy Stare Miasto we Wrocławiu, dla którego sformułowano odrębne rekomendacje.

V SPIS ADRESATÓW REALIZACJI REKOMENDACJI I WNIOSKÓW

1. Samorząd terytorialny (gminy, powiaty, województwo)

2. Administracja centralna

3. Organy administracji, instytucje i organizacje realizujące zadania zgodnie z kompetencjami, w szczególności:

Dolnośląska Organizacja Turystyczna (DOT), Dolnośląska Służba Dróg i Kolei (DSDiK), Dolnośląski Wojewódzki Konserwator Zabytków (DWKZ), Dolnośląski Zespół Parków Krajobrazowych (DZPK), Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad (GDDKiA), Jednostki Samorządu Terytorialnego (JST), Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa (KOWR), Operatorzy sieci telefonii komórkowej, Operatorzy systemów energetycznych, Operatorzy infrastruktury radiowo-telewizyjnej, Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie - Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu (PGW WP RZGW), Państwowy Instytut Geologiczny (PIG), PKP Polskie Linie Kolejowe SA, Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych we Wrocławiu (RDLP), Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska we Wrocławiu (RDOŚ), Urząd Żeglugi Śródlądowej, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu (WFOŚiGW), Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu (WIOŚ), Karkonoski Park Narodowy (KPN), Park Narodowy Gór Stołowych (PNGS).

Formy ochrony przyrody i zabytków

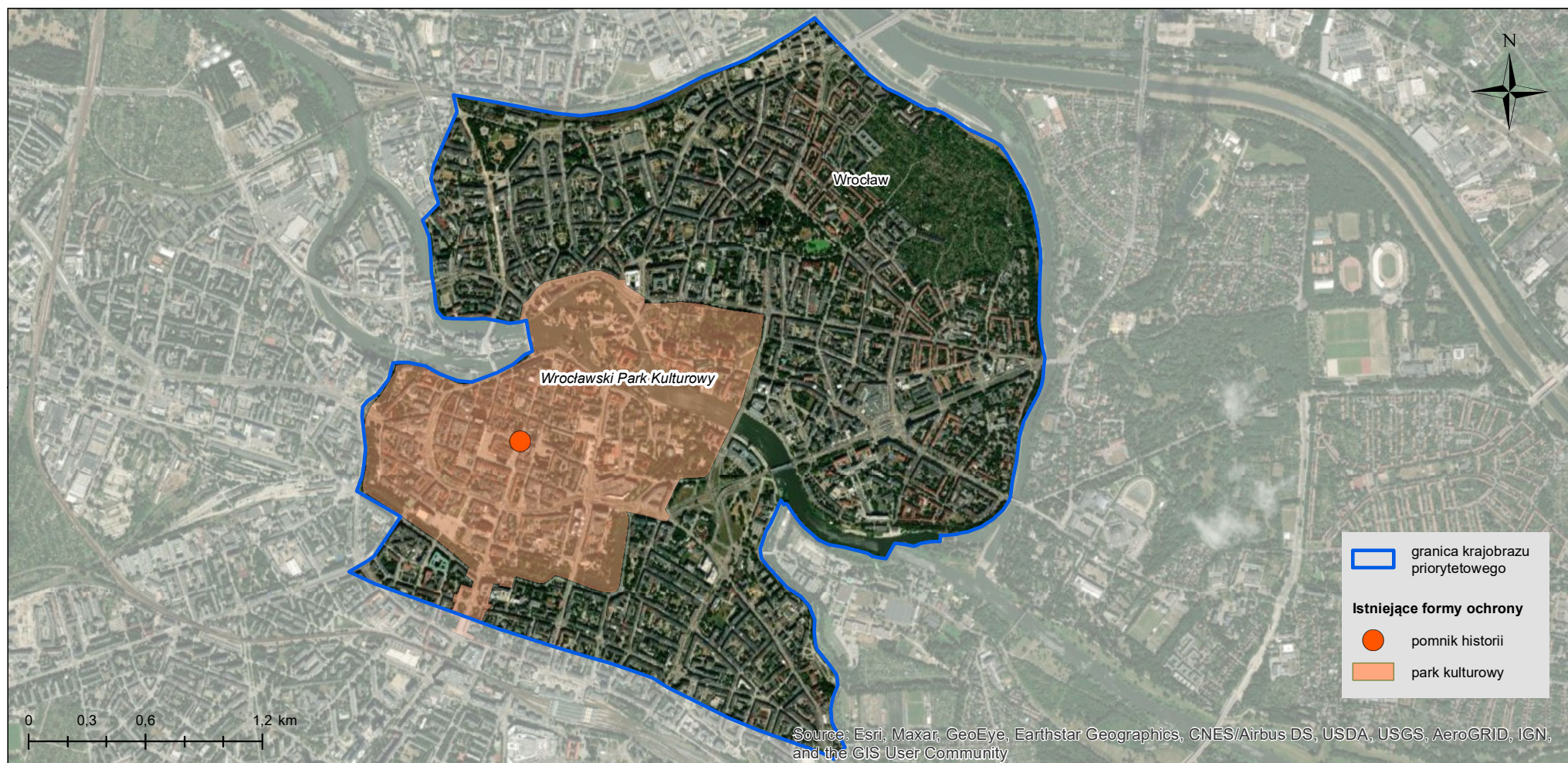

kod krajobrazu: 02-318.52-60

typ krajobrazu: wielkomiejskie

podtyp krajobrazu: zespoły urbanistyczne o zachowanych założeniach historycznych

mezoregion: Pradolina Wrocławska

Ekspozycja krajobrazowa

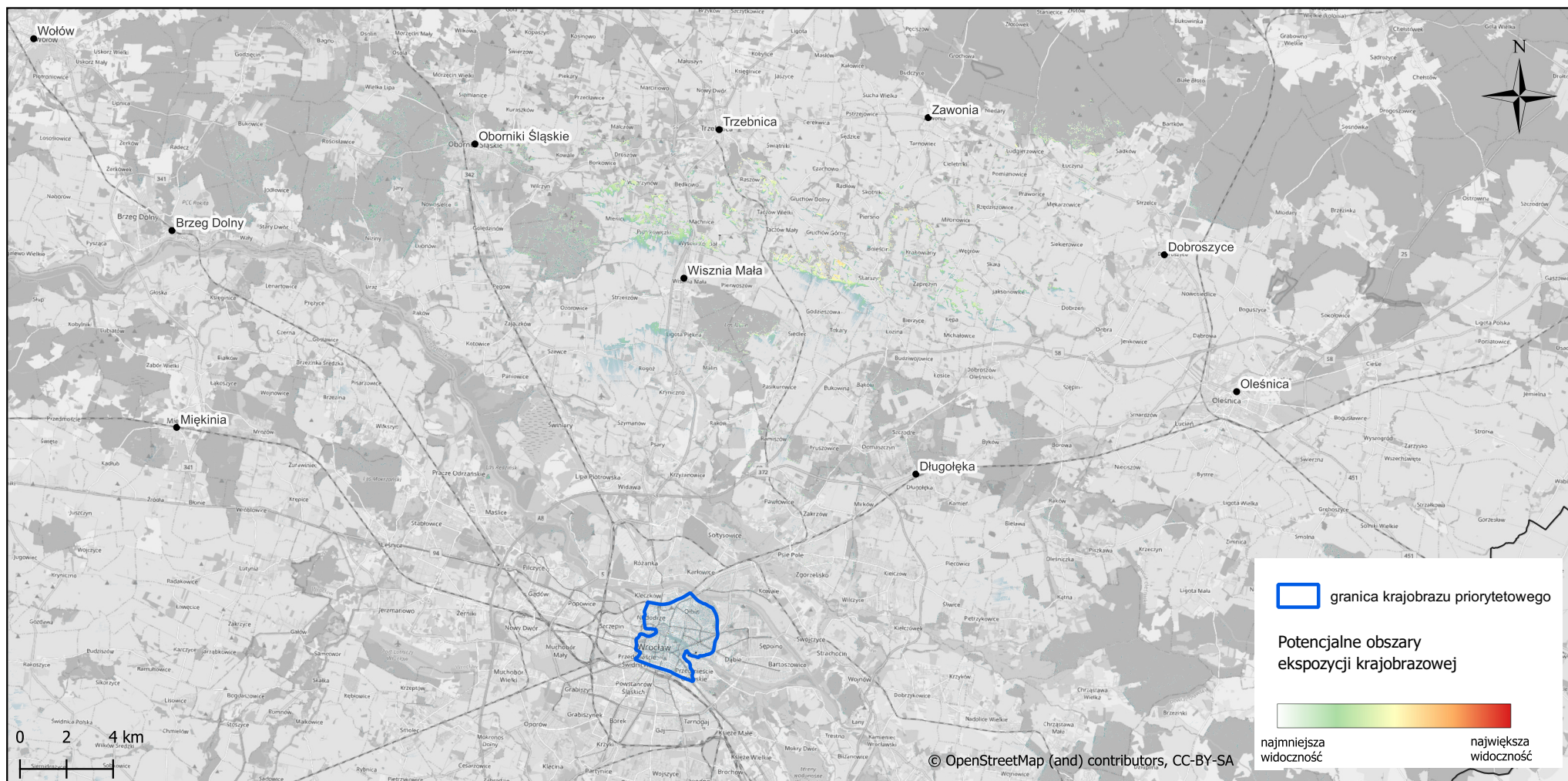

kod krajobrazu: 02-318.52-60

typ krajobrazu: wielkomiejskie

podtyp krajobrazu: zespoły urbanistyczne o zachowanych założeniach historycznych

mezoregion: Pradolina Wrocławska

LOKALNE FORMY ARCHITEKTONICZNE

fot. M. Wołowicz, IRT

Lokalne formy architektoniczne

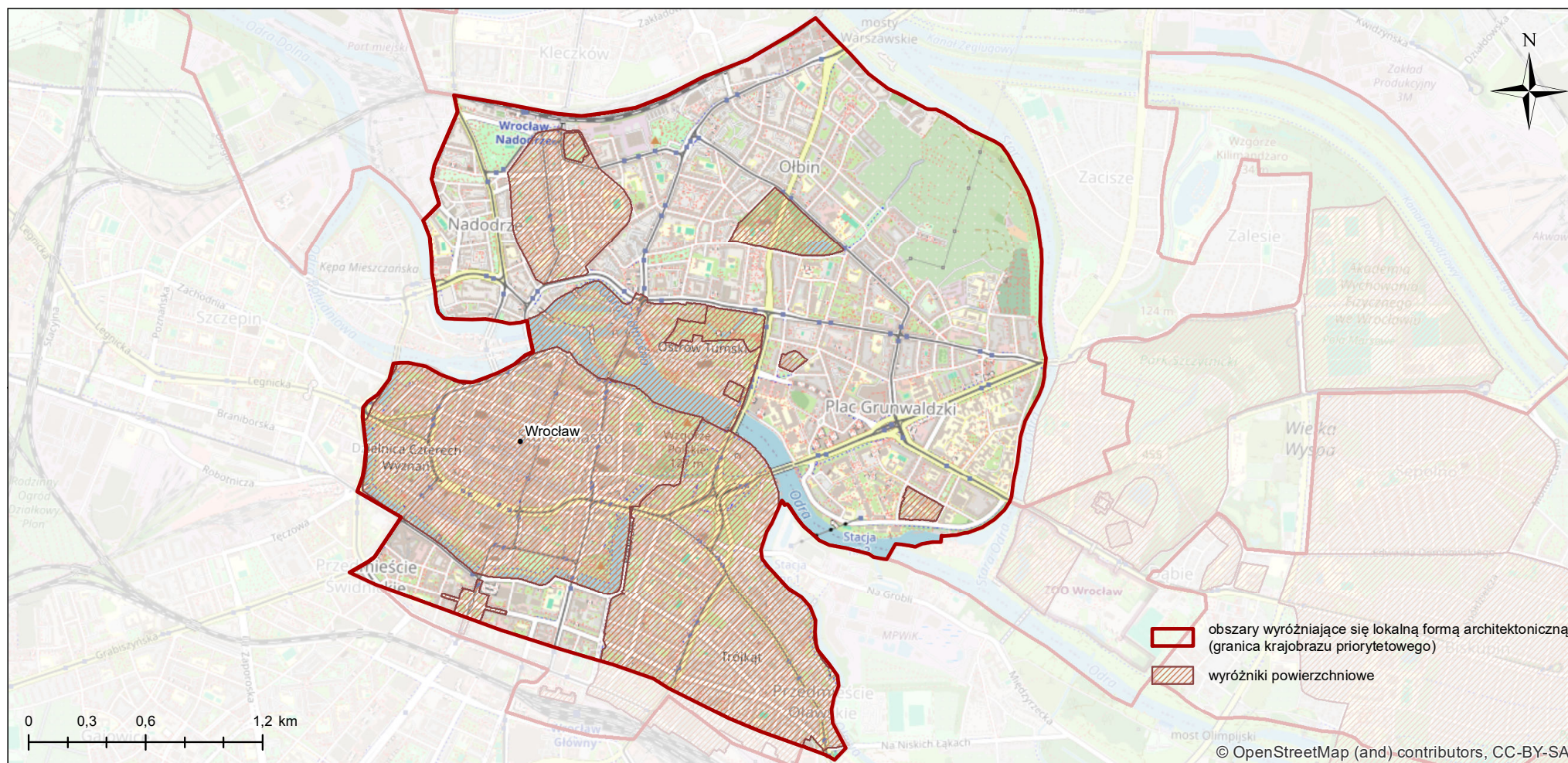

kod krajobrazu: 02-318.52-60

typ krajobrazu: wielkomiejskie

podtyp krajobrazu: zespoły urbanistyczne o zachowanych założeniach historycznych

mezoregion: Pradolina Wrocławska

Kod krajobrazu: 02-318.52-60 Typ: wielkomiejski Podtyp: 10a - zespoły urbanistyczne o zachowanych założeniach historycznych	WROCŁAW – STARE MIASTO
Ogólna charakterystyka struktury przestrzennej krajobrazu	
Na krajobraz składa się zabudowa mieszkalna tworząca ciągle zwarte pierzeje placów i ulic oraz budynki publiczne i sakralne, a także tereny zieleni i rzeka Odra wraz z wyspami i kanałami.	
Układ przestrzenny	
W układzie przestrzennym czytelny jest układ staromiejskiego centrum z rynkiem, z blokiem śródrzyńkowym, placem Solnym i placem Nowy Targ oraz szachownicowym układem ulic, a także pasem zieleni w miejscu dawnych fortyfikacji – Promenadą Staromiejską, jak również układ Przedmieścia Piaskowego z Ostrowem Tumskim i wyspami odrzańskimi, Przedmieścia Odrzańskiego, Przedmieścia Oławskiego oraz fragment Przedmieścia Świdnickiego.	
Charakterystyka zabudowy	
W krajobrazie występują obiekty z bardzo wielu okresów historycznych, wiele z nich odbudowano lub odrestaurowano po zniszczeniach II wojny światowej. W rynku kamienice w większości odbudowane po II wojnie światowej, w wielu zachowane piwnice z okresu średniowiecza. Ważnym elementem krajobrazu są gotyckie kościoły z barokowymi kaplicami, ratusze (gotycki i neorenesansowy), barkowe gmachy Uniwersytetu i przylegającego do niego kościoła, opera, domy handlowe i hotele z końca XIX i pocz. XX w. (np. dom handlowy „Feniks”, dawniej dom handlowy Braci Barasch). Na obszarze historycznych przedmieść zachowane liczne kamienice mieszkalne z 2 poł. XIX w. i początku XX w. oraz obiekty sakralne, np. neogotycki kościół p.w. św. Michała Archanioła. Na części obszaru zabudowa z lat 70. i 80 XX w. wznoszona w technologii prefabrykowanej (wrocławski Manhattan, wg proj. J. G. Hawrylak, zrealizowany w latach 1970-73) oraz zabudowa z lat 90. XX w. (głównie typu „plombowego”), jak i zabudowa najnowsza z XXI w. jakiej przykładem może być hotel The Bridge na Ostrowie Tumskim wg projektu pracowni Forum architektki, otwarty w sierpniu 2019 r.). Konstrukcja historycznych budynków murowana, elewacje tynkowane (w obiektach sakralnych ceglane) z zachowanym detalem architektonicznym. Dachy większości budynków dwu i wielospadowe kryte dachówką ceramiczną, na części budynków dachy płaskie lub o nieznacznym kącie nachylenia połaci kryte przeważnie papą bitumiczną.	
Wyróżniki krajobrazu	
<u>Dominanty:</u> ratusz gotycki, kościół św. Elżbiety, katedra Marii Magdaleny, kościół św. Wojciecha, kościół św. Stanisława, św. Doroty i św. Wacława, katedra greckokatolicka św. Wincentego i św. Jakuba, katedra św. Jana Chrzyciela, kościół św. Krzyża, kościół NMP na Piasku, barokowy gmach Uniwersytetu Wrocławskiego z kościołem Uniwersyteckim Najświętszego Imienia Jezus. <u>Wnętrza:</u> Rynek, plac Solny, plac Nowy Targ, plac Kościuszki, plac Wolności, ulice staromiejskiego centrum, w tym ul. Świdnicka, Ruska, Oławska, Rzeźnicza, bulwary nad Odrą i promenady nad fosą miejską.	
Rekomendacje	
Ochrona układu przestrzennego i zabudowy, ochrona widoków i panoram zwłaszcza tych z nadbrzeży rzeki Odry.	
	
Fot. 1 Panorama Ostrowa Tumskiego widziana z bulwaru – jedna z najbardziej charakterystycznych panoram miasta Wrocławia (fot. M. Wołowicz, IRT)	Fot. 2 Wrocławski Rynek z ratuszem (fot. M. Wołowicz, IRT)

fot. M.Wołowicz, IRT